

Гомельскі Універсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, ПРАФКОМАУ і КАМИТЭТА ЛКСМБ
ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАУНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

M 3-4
(750-751)

Аўтарак, 23 студзеня 1990 г.

Газета заснавана
ў верасні 1969 года

Выходзіць раз у тыдзень

Дана
2 жан.

НА НАРАДЗЕ У МАСКВЕ

Перебудова ў партыі і перабудова ў галінне вышайшай адміністрацыі — так можна сформулюяць тэму праходзіўшага з 8 па 12 студзеня ў Маскве Усесаюзнага семінара — нарады сакратараў партыйных арганізацый вышайшых навучальных устаноў. Гэта ўжо другі такі семінар, які правадзіцца нападрами ХХVIII з'езда КПСС. Першы, у якім прымалі ўдзел сакратары партарганізацый педагігічнага краіны, адбыўся ў снежні мінулай года ў г. Палтаве. У Маскве ж сабрацца прадстаўнікі ўніверсітатаў, эканамічных, юрдычных, медыцынскіх і фізкультурно-спартовых інстытутаў, а таксама вышайшых навучальных устаноў мастакства і культуры.

Семінар адкрыгү загадчын
Ідеалагічнага аддзела ЦК КПСС
А. С. Калто.

На пленарным пасяджэніи
выступілі кандыдат у члены
Палітбюро ЦК КПСС, сакратар
ЦК КПСС Г. Р. Разумоўскі
старшыня Дзяржаўнага камі-
тэта ССРР па народай адуката-
цыі Г. А. Ягадзін, першы сак-
ратар Маскоўскага гарадскога
камітэта ССРК Ю. А. Пракоф-
еў, сакратар парткома МДУ
імя М. В. Лімановіча І.
Мельнікай.

Астроуны пытани ў выступленні Г. П. Разумоўскага да-
тычыліся дзеяйнасці партыі ў
цэльм за ўмовах перабудовы
і задач партыйных арганізацый
ВНУ ў новыя палітычныя умо-
вах, падрыхтоўкі да XXVIII
з'езда КПСС. Актуальна прагу-
чалі і пытани ў аб харэктары
папярэдняй работы па зменах
і Статуте. Пратакол КПСС

А. Ягдээн у сваим выступу-
адзанчыгийн тое истотнае,
үжо зроблена за аланши
у вышьшай школе, яе
копы, у прыматнасци, не-
нацсы у выпускнскоиу по-
меры адпавядца патраба-
мын сучаснай вытворчасци
кись матрэзильяна-тэхничны
ВНУ краине. Яе станоуны
Г. А. Ягдээн называи вы-
үзрөвень грамадска-патай
и сталасци студенту на-
шошувьш. Усесаизоннай сту-
дентам. Асабливую
у ён звярнуу таксама на-
нни реалізацыи той сама
насци, якая прадастаўляец
ВНУ у цяперашних умовах.

наступныя дні ўдзельнікі нара працювалі работу ў ях 1 дыскусійных цэнтрах прысутнічалі і выступалі зьвоніцы работнікі як ЦНС, так і Дзяржкамітэта Р па народнай адукацыі яркоўваліся тыя галоўныя ініцыятывы, якія былі пастаўлены пленарнымі пасяджэннямі, зацвердзілі спецыфіку работы асбюро ВНУ ў розных рэгіёнах. Апошніе было важнае для аменьне вольгтым работай арганізацый. Але калі нават суміраваць работу сесіі дыскусійнага клуба, у якіх май ўдзел, то спрэчкі пачынаюцца ў асноўным паміж тэрмінаў правядзення справядлівачна-выбарчых сходаў, а б паралельно выбраныя да параду на ХХVIII з'езд КПСС з проблемамі самастойнасці ВНУ падпадзены грамадскіх наўгародак.

нькі Пленум ЦК КПСС. На заключным пасындыктын шадредзене вышкі семинарады. Якын-небудь раз юцый або прышынца пастырь семинарам не градуледи-ласа. Матерылы яго раб плануещца апубликава-

Г. ВЕТЛУГАЕУ,
секретарь парткома ГДУ

4 САКАВІКА-

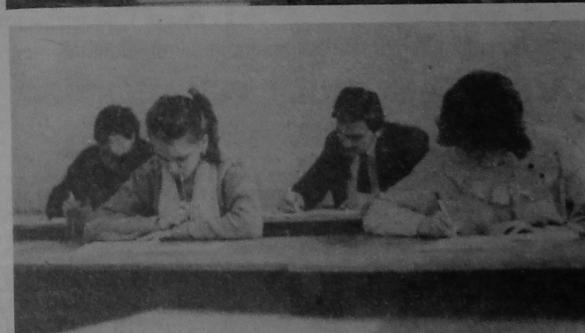
ВЫБАРЫ НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОЎ

Імя доктара біялагічных наук, прафесара, загадчика кафедры зоалогии і аховы прыроды Б. П. Савіцкага добра вядома не толькі ў нашым горадзе, але і далёка за яго межамі. Летась Барыс Парфенавіч быў выбраны прэзідэнтам Беларускай экалагічнай саюза, ён вядзе актыўную работу па ахове навакульнага асяроддзя, хутчайшай ліквідацыі вынікаў чарвібельскай аварыі. Не выпадкова працуўны калектыву завода «Гомельхабель» — адна

Глядаш цяпер на заклапо-
чаний і їх скваліваний твары
студіанта, якія приходзіць
на экзамен, і міжвалор прыгада-
ваеш усім добра вядомы вы-
раз: «Ад сесії да сесії жывець
студенты веселы». І спраў-
ды, цяпер, калі ўвесі час
надпрадаваньня толькі ёй, се-
сії, да якой там весялосці...
Тым больш, калі на чарзе самы
найлепші экзамены, а да яго
лічаній гадзін усе і пішати
пытаньні яшче не дрыхтава-
на, ды і выкладчын несур'ез-
на, але яшчэ не пачаць

ФОТАР ЗА ПАРТА Ж

АД СЕСИИ ДА СЕСИИ...

не любіць. Адным словам, тра-
ба працаўца, працаўца, каб
не сапсавала настрой дрэзднай
адзінака, а галоўнае — вадсут-
насць стышэнды. Дык «Ні

На азымах: 1. На экзамене на вышнейший математический, якд прымал ў гр. ЭЛ-12 экзаменчага факультета дацант А. У. Слараар и асистент В. Ф. Цалинчук, першакурснца А. Вайнэр атрымала свою першую підлікку. 2. Толькы выдатны азинай станицы у залібоку пасла экзаменау на філософии, гістории зарубежнай літературе, педагогицы ў студэнткі гр. Р-32 філалагичнага факультета Наталлы Стрыйка, З. Да экзамена рыхтующца будучыя экзаменісты.

Фота У. Чысліка.

ДУМКА ВЫБАРШЧИКА

КАМУ ДАВЕРЫЦЬ ДЭПУТАЦКІ МАНДАТ

Каждыдатам у дэпутаты і народным дэпутатам можа быць любы грамадзянін нашай краіны: і беспартыйны, і член КПСС, і камсамолец, і той, хто выйшоў з камсамола і радоў партыі. Цяпер кіраўнік гаворыць, што з камсамола і партыі ўходзяць «спадарожнікі». Такое ёсьць. Але правамерны і такі вывад: пакідаючы рады КПСС і сумленных людзей, якія не зрабілі памылак і не жадаюць падтрымліваць новыя памылкі асобных краінікоў партыі.

Аліна сутнасць, лічу, за-
ключыца ў тым, што ў партыі заставацца і застанацца

ты, хто верні ёй да канца, хто не шукай і не шукаве вы-
год асабістага для сябе.

Калі кожны чалавек —
гэта цалы свет, які нараджа-
ецца і піраміда разам з ім,
як заўважыў паз і мыслі-
цель Гётэ, то гэта ў прымым
сэнсе адносіца і да кожнага
канцыдату ў дэпутаты. Ад-
нак патрабаванні да чалавека,
якому мы давляем кіра-
зенне заслонаю, распушлі-
кай, краінай, пазынкамі быць
ненімога вышэйшымі, чым да
любога іншага чалавека. Кан-
цыдаты ў дэпутаты не па-
добныя адзін на аднаго. Па-
першае, як бываюць не-
падобныя людзі наўгеду; па-
другое, як спецыялісты роз-
ных прафесій; па-трэцяе, ша-
здольнасці і характеристах;
па-чвэрцяе, як асобы твор-
чыя, якія не пакояцца за-
лес сваімі суседамі, тавары-
шай на работе; за-
лес квартала, раёна, горада,
вобласці, распушлікай, краінай
і племяны Зямля ў цалым. Але галоўнае —
у якой ступені канцыдат як чалавек за-
непакоены лёсамі іншых лю-

дзей, а не сваій уласнай
персанай, бо часам канды-
дат шчыра прызнаеца, што
галоўнае для яго — мандат
дэпутата для разшэння асабі-
стых праблем, а потым ужо
іншых людзей.

У разшэнні вострых сацы-
яльных праблем многае за-
лежыць ад актыўнасці і свя-
домасці тых людзей, якія
разумеюць асабітвасць часу і
важнасць ужо адбыўшыхся
і прадстаўчых змен грамад-
скага жыцця. Гэтая людзі —
і выбаршчыкі, і канцыдаты
у дэпутаты. Так, выбаршчык, улічваючы асабісты
і становішча ў грамадстве, мае пра-
спімліваць таму канды-
дату ў дэпутаты, які, на
думку выбаршчыка, блізкай
на заслонах і службоваму
становішчу да вышэйшым
праблемам выбаршчыка. Выбаршчыку з
дрэннымі жыўлівымі ўмова-
мі ў першую чаргу патре-
бен канцыдат — будаўнік па
прафесіі, хварому — урач,
студенту — вучоны і г. д. Ра-
сплісціджана меркаванне,
што «наш» канцыдат нашы
інтарэсы абароніць лепши
«чужока». Тому галасаванне
адзінства інтарэсаў усіх лю-
дзей, без якога немыжчыма
разлічваць на лепшэе. Да гэ-
тага з асабітвай узвай вар-
тага прыслучаца і выбаршчы-
кам, і тым, каго выбіраюць.

У тых абставінах пера-
могу можа атрымаль чалавек,
які менш за іншых пад-
рхтываваны да палітычнай
дзеяйсці. Абыякавыя да
выніку выбараў выбаршчы-
кі (такія ёсьць і яшчэ бу-
дуть) могуць прагаласаваць

за абы́шаго, другая частка
такіх выбаршчыкаў можа
насугу не з'явіцца на вы-
барчым участку, і тады най-
больш дастойны канцыдат
не стане дэпутатам.

Есць і такая праблема:
адносны рабочага класа і
сялянства да партыйных і
савецкіх работнікаў, а так-
сама да інтэлігенцыі ў цэ-
лым. Першыя складаюць
большасць, другія — мен-
шасць. А тады што чалавек
всех схільнаў на ўсіх гра-
хах больш абыякава юні-
шых, а не слаб, мы ужо ма-
ем нядрайдкі выпадкі абыя-
кавання мешніасці большас-
ці, не канкрэтна, а ў цэ-
лым. Гэта небясьпечна.

Як лектару, пратаганды-
сту, інтэлігенту і вічонаму
мне не адночы дазводзілася
туп'ю ад прадсунку, што ў
многіх бедах нашага жыцця
вынавата інтелігенцыя. Але
але такім людзям растлумачы-
ць, што без настайніка не-
мымчыма наўгеду называць
чытальні, без урача — быць
здравым, без юриста — са-
ціяльным абароненем, без
мастака пляска бачыць ба-
гайдыці фарбы сусвету,

тады ўзнікае тое разуменне
адзінства інтарэсаў усіх лю-
дзей, без якога немыжчыма
разлічваць на лепшэе. Да гэ-
тага з асабітвай узвай вар-
тага прыслучаца і выбаршчы-
кам, і тым, каго выбіраюць.

Выбаршчыкі яшчэ не ў-
вядомілі таго, што, галасува-
чи за каёсці, якія адзнача-
юцца галасуюць і супраць-
некатора. І галоўнае — галасу-
ючы за адзінага — галасу-
ючы за большасці канцыдату
інтарэсаў за іншага асабітвай
на лепшэе. Да гэ-
тага з асабітвай узвай вар-
тага прыслучаца і выбаршчы-
кам, і тым, каго выбіраюць.

Задача ўзгадніці абыякавыя
правы іншых, а інтэлігент не ста-
не абыякава і добра сумлена-
на абыякавыя права рабо-
чага або селяніна, падлягае
не стане дэпутатам.

На-першэ, сапраўдны чалавек (дэпутат), які мае
схільнасць да аналітычнай
дзеяйсці і пастаўлення ўда-
сканавае іх, будзе адстой-
вашыць ісціну, а не сябе; па-
другое, калі мы будзем пра-
цягваць не вершы іштым, то
маме поўныя падставы
для недаверу нам самім.

Пры вылчэнні канцыдату
у дэпутаты адкрытым
галасаваннем у яго не паві-
ніца быць крыва на тых, хто
галасаваў за іншага. Тут не
павінен перашкаджаць пошу-
ку таленавітага і сумленна-
га чалавека віякі іншых
фактары (суседства, больш высокое
службове становішча і г. д.).
Ніхто не мае маральнага
права асуджаць выбар выбаршчыка.
Кожны чалавек можа не згадацьца з
разшэннім тых, хто галасаваў
не за сябе (знатны, сум-
раль), але іх выбар — на-
рэдка выміняе наяўліхіх
роздуму, калі толькі такі выбар
не ставіў меркавантыльныя
меты. І нават, калі выбар
зроблен памылковы, то выбаршчыкі нельга асуджаць
за гэта.

Кожнаму сумленнаму і
сацыяльнаму чалавеку павінна
хапіць, якім адзнача-
юцца галасуюць і супраць-
некатора. І галоўнае — галасу-
ючы за адзінага — галасу-
ючы за большасці канцыдату
інтарэсаў за іншага асабітвай
на лепшэе. Да гэ-
тага з асабітвай узвай вар-
тага прыслучаца і выбаршчы-
кам, і тым, каго выбіраюць.

Магістральны шлях у бу-
дучыні павінен быць пра-
кладзены агульнымі нама-

гансімі, але падыходныя
шляхи да яго наступніх: са-
мымі разнастайных ідеяў (пра-
граммы, платформы) абыяк-
коўцаць толькі публічна пры-
пойдзі наяўнасці канцыдату
у дэпутаты; найбольш
яркі ідея канцыдату, якія
прытрымліваюцца і не пад-
тримліваюцца выбаршчыкамі,
абмежоўваюцца у самых
разнастайных формах (дыв-
лог, пыспут, «муртулы столь»,
брэфынг, пыскусіў, палеміка)

з абавязковымі удзеламі срод-
кай масавага інфармантамі; са-
дэйнічай арганізаціі і пра-
вядзенню супраць канцыдата
з самай нязнанай колькасцю
выбаршчыкаў пры ад-
олькавых адносінах да кан-
цыдату з боку арганізаціі
ру; павінна быць засланы на
канцыдату з боку арганізаціі
ру; усе грамадскія і дзяр-
жаўныя арганізацыі (универ-
сітеты, марксізм-лінізізм, абласцныя партыйныя курсы,
лекцыі па лініі таварства
«Веды» і г. д.) максімальна
напоўніць праблемамі выбар-
шчыкаў тэматыкі.

Праблема праўядзення
выбару на Вярхоўны Савет
БССР і мясцовыя Саветы
народных дэпутатаў — гэта
праблема новага часу і но-
вага заканадаўства. Галоўная
задача — стварыць у
рэгіёнах аbstаноўку інталек-
туалынага дынаізму, калек-
тыўнага пошуку выхаду з
найлёгкага становішча, у
якім аптынулася краіна, по-
шуку ісціны, манаполій на
якую ўжо ніхто не можа
валодзіць. І тады інтэлек-
туалыні і прадсунку патэнціяль-
нараода ператворыцца ў ра-
льнасць абионўнага жыцця
савецкіх людзей.

А ФЯСЬКОУ.
дацэнт кафедры
філософіі.

ТВАЕ ПРАВЫ, СТУДЭНТ

2. На падставе пастановы Мінізі-
су СССР, Сакратарыята ВЦСПС і Сак-
ратарыята ЦК ВЛКСМ ад 17.06.87
№ 435 калектывам студэнціх груп
дадзены права:

— Выбіраць стараст, прымаль рабо-
ты і выважанін іх ад абыяк-
коўца і прымалоўваць даканату за-
ціардзікаў прынятые студэнцкімі
калектывамі разшэнні.

— Уносіць пропановы і рабіць за-
пісанні ў органы адміністрацыі і
грамадскія арганізацыі па пытані-
ях, якія маюцца з абыяк-
коўцамі.

— Вылучыць канцыдату ўз-
гадыўленай прафесіянальнай падрых-
тоўкай, выдачы характеристык і рабо-
чыя звязкі з абыяк-
коўцамі.

— Хадайніць перед стылісты-
чым камісіі ад назначанні сты-
лістычнай групы, якія маюцца з абыяк-
коўцамі.

— Вылучыць канцыдату ўз-
гадыўленай падрыхтоўкай, выдачы
характерыстык і рабо-
чыя звязкі з абыяк-
коўцамі.

— Атрымліваць пісцівікі
і падрыхтоўкі ад абыяк-
коўцаў.

глубінай прафесіянальнай падрых-
тоўкай, выдачы характеристык і рабо-
чыя звязкі з абыяк-
коўцамі.

— Уносіць пропановы і рабо-
тавіць ад размеркаванні месцаў
у іншага члену вучэбнай групы.

3. Атрымліваць пісцівікі
і падрыхтоўкі ад вучэбнай
службы для пра-
цы аудыторыяў (пастанова ЦК КПСС
і СМ СССР ад 31.03.89 № 285).

4. Удзельнічаць у асэніх
сельскагаспадарчых работах на доброво-
лічнай аснове (загад ад 09.08.89 № 652).

5. Задзялічаць з дзяржаўнымі, ка-
лератычнымі і іншымі грамадскімі
арганізацыямі і прадпрыемствамі
індывидуальныя дагаворы на наўчанне
у ВНУ (пастанова СМ СССР ад
31.08.89 № 708).

6. Студэнтам, якія адслужылі ў
рэках Савецкай Арміі не менш аднаго
года, вынаходзіць у ВНУ ў 1987-
88 г. і сутынціцца з цяжкімі
у чуючым, падаваць заяву аб вываже-
лінні ад венінні падрыхтоўкі (Указ
Міністэрства СССР «Дзяржаўнадаў-
чыці» СМ СССР ад 21.09.89 № 31-7).

7. Атрымліваць падрыхтоўкі да сты-
лікі ў размеры ад 10 рублёў і
вышэй у месяц за час пасляховага
наўчанія на венінні кафедрах

(Указ Міністэрства СССР ад 23.05.89 № 31-3).

8. Студэнтам універсітэту, якія
вучыцца на спэцыялістасцях, дзе
вядзецца падрыхтоўка педагогічных
надраў, і жадаючым выкладаць да-
татковы прадмет, выкладчык адукаці-
альных дысцыплін (загад ад 27.02.89
№ 146).

9. Студэнтам завочнай формы на-
вучання на падставе загада ад
01.09.89 № 618:

— Памеры гатоўнасці здаваць эк-
замены і залікі па любой дысцыплине,
выкладчык на падрыхтоўку

не выдачыць на практычных курсах
незалежна ад іншых прадметаў.

— Атрымліваць дазовы на практы-
чных курсах па выміненіях

і падрыхтоўках, падрыхтоўках
і падрыхтоўках з падрыхтоўкам
і арганізаціі.

10. На такую арганізацію вучэб-
нага практысу, якую працяглівіе
скарачэнне абыяк-
коўцамі занятых на 1-3 курсах да 28 га-
дзін у тыдзень, на 4-5 курсах да
24 гадзін за лік замен пытанняў заня-
тых на самастойтвіе студэнтаў

што падрыхтоўка занятых на 1-3 курсах
да 28 гадзін № 660).

Акрамя таго, для забеспечэння
магістрамі атыманія вышэйшай
адукацыі асабамі, маючымі сярод-
нюю адукацыю, але не малочымі магі-
страмі вучыцца на стаціянарны

або без адрызу ад вытворчасці, арганіза-
ваныя экспертызі па філалагіч-
ных, гісторычных, агульназнаніч-
ных, пісцівікі і матэматычных спэцыял-
істасцях (у ВНУ, названыя загадах
ад 01.02.88 № 62 і ад 03.08.88
№ 250).

ХУТКА НАВАСЕЛЛЕ

Позіркі гамальчан і гасці нарады горада прываблівае но-
вы універсітэт. Новабудоўля — для фізічнага факультета. Тут
следчай работы. Чырвоныя сцены з мэблі і не вядомыя асабы
не вядомыя. Відзіцца, што відзіцца. Акрамя гасцініц і падрыхтоў-
кічы, якія збудаваныя да дзяржавы, але не амальныя магі-
страмі вучыцца на стаціянарны
або без адрызу ад вытворчасці, арганіза-
ваныя экспертызі па філалагіч-
ных, гісторычных, агульназнаніч-
ных, пісцівікі і матэматычных спэцыял-
істасцях (у ВНУ, названыя загадах
ад 01.02.88 № 62 і ад 03.08.88
№ 250).

З уядзеніем у эксплуатацыю новага корпуса палепшыцца
умоўы для вучобы студэнтаў на іншых факультетах універсітэта.

ПАЛІТЭКАНОМІЯ І ФІЛАСОФІЯ— НА ДЗЯРЖЭКЗАМЕН

На старонках нашай газеты
(№ 1 за 1990 г.) паведамля-
лася, што ўгодна загада Дзяр-
жаўнага камітэта СССР па на-
роднай адукацыі № 948 ад
26 снежня 1989 г. уводзіцца
дзяржавны экзамен па адной з
грамадскіх наукаў па выбару
ВНУ замест падагульнічага

дзяржавнага экзамена па мар-
кізму-лінізізму.

Якія предметы з цыкла гра-
мадскіх наукаў вынаходзіцца на дзяр-
жаўнага экзамена — гэта пытан-
не разглядана на чарговым
пасяджэнні партыйнага камітэта
ГДУ. Паведамленне срабіў
намесны сакратара па ідэало-
гічнай работе, намеснік стар-

шыні Савета кафедр грамадскіх
наукаў, загадчыкі кафедры тэо-
рэй саміялізму дадзент У. І.
Качаткоў. Пасля усёдэнкі атрымлі-
ваюцца магістры партыкі ракамендациі
паведамленію савету засцерэдзіц, 1
вынесецца на дзяржавны экзамен,
з улікам спэцифікі факультета,
тэорыі і палітыкі.

Больш падрабязна на пытаны
пытацца з адным з бліжэйшых
нумароў нашай газеты высту-
піць У. І. Качаткоў.

З уядзеніем у эксплуатацыю новага корпуса палепшыцца
умоўы для вучобы студэнтаў на іншых факультетах універсітэта.

ПРАЕКТ

ПАЛАЖЭННЕ

ЛЯЧЭБНА-ФІЗКУЛЬТУРНА-АЗДАРАУЛЕНЧЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЙ I АРГАНІЗАЦЫI АДПАЧЫНКУ СУПРАЦОУНІКАЎ УНІВЕРСІТЭТА I IX СЕМ'ЯУ

I. Крыніцай ФСР з'яўляецца:

1.1. фонд сацыяльных патрэб (ФСП) ВНУ, створаны за кошт бюджетнага фінансавання;

1.2. фонд навукова-тэхнічнага і сацыяльнага развіцця (ФНТСР) ВНУ, створаны за прыход прадпрыемстваў і дзяржаўнікі наукоўцаў-даследчых прац;

1.3. іншыя фінансавыя паступленні;

II. Сродкі, якія выдаюцца з ФСР для правядзення лячэбна-фізкультурна-аздарауленчых мерапрыемстваў і арганізацый адпачынку супрацоўнікаў 1 студэнтаў універсітэта 1 члену ў іх сем'і, расходуюцца:

2.1. на набыцце пущёвак 1 курсовак;

2.1.1. у санаторы, санаторы-профілакторы, пансиляты з лячэннем, установы адпачынку, у гарадскія водагразельчыбіцы і на амбулаторна-курортнае лячэнне;

2.1.2. у плянерскія лагеры і спартылізаваныя санаторы плянерскія лагеры на тэрыторыі Савецкага Саюза 1 за рубежом;

2.1.3. на турыстычныя базы, падарожнікі і экспкурсіі на тэрыторыі Савецкага Саюза 1 за мяжу, на экспкурсіі і падарожнікі па мясцовых маршрутах выхадам дні, арганізуемых як дзяржаўныя і турыстычно-экспкурсійныя установы, так і карапаты;

2.2. на набыцце спартыўнага інвентару для дзейнічаючых груп «Здароўе», аренду спартыўных збудаванняў і фізкультурна-аздарауленчых і спартклубаў, арганізацію і правядзенне мерапрыемстваў у рамках праограммы

«Здароўе» 1 студэнцкай спартклубяды;

2.3. на аплату камандзіровочных расходаў, звязаных з пасездамі па заключэнню дагавораў на набыцце пущёвак і спартыўнага інвентару;

III. 3.1. Выкарыстанне часткі ФСР, якая пачыналася з п. 2.1.1. — 2.3. актыўнай камісіі па выкарыстанні ФОР (у далейшым камісія), ствараемай з прадстаўніцтвамі калектыву пісы Савецкага універсітэта, 1 абрачнай на сходзе або канферэнцыі прафсаюзаў калектыву універсітэта адкрытым галасаваннем тэрміном на 1 год.

3.2. Состаў камісіі запраўляючы загадам рэктора універсітэта.

3.3. Камісія займаецца набыцем, размеркаваннем 1 выдачай пущёвак, спартыўнага інвентару, запраўляючы камптарыс расходаў на фізкультурна-аздарауленчыя мерапрыемства;

3.4. Сваю дзейнасць камісія каардыніруе з камісіяй сацыяльнага страхавання прафкома універсітэта;

3.5. Рашэнне камісіі лічыцца правамоўным, калі яно прынята большасцю галасу 1 пры умове, што на пасяджэнні камісіі прысутнічала не менш 2/3-х яе саставу.

3.6. Рашэнне камісіі можа быць абласкіравана ў Савецце 1 прафкоме універсітэта.

3.7. Справаадача аб выніках дзейнасці камісіі, а таксама аб выкарыстанні выдзеленых ёй сродкаў, перыядично заслушоўваецца на Савечце універсітэта, а таксама ў пачатку кожнага года на сходзе або канферэнцыі пра-

АБ ВЫКАРЫСТАННІ ФОНДА САЦЫЯЛЬНАГА РАЗВІЦЦЯ (ФСР) ДЛЯ ПРАВЯДЗЕННЯ

АДПАЧЫНКУ СУПРАЦОУНІКАЎ УНІВЕРСІТЭТА I IX СЕМ'ЯУ

штучнага калектыву універсітэта,

3.8. Кантроль за выкарыстаннем і расходаваннем сродкаў з ФСР ажыццяўляе разынна-дзяржаўная камісія, якая выбирайца Саветам універсітэта з прадстаўніцтвамі структурных падраздзяленняў універсітэта, і запраўляючы загадам рэктора. Выяўленыя недаходы разынна-дзяржаўной камісія адлюструюцца ў апісе. Камісія ў 10-дзённы перыод разглядае акт разынна-дзяржаўной камісіі 1 пакладае меры па ліквідацыі адзначальных недахо-

дывучебнай і навукова-даследчай работы, выкладыкамі і супрацоўнікамі універсітэта, работнікамі вучебна-дзяржаўнага і адміністрацыйнага-гаспадарчага персаналу, якія добра сумленне 1 ягона выкананію сваіх абавязкаў, першымым, прафсаюзнымі і камісіямі актыўистамі па прадстаўленню прафсаюзных калектываў падраздзяленняў 1 грамадскіх арганізацій універсітэта (але не менш 10% ад агульнай суммы сродкаў ФСР па п. п. 2.1.1. — 2.1.3.).

4.3.3. Па разышчэнні камісіі з улікам думкі прафсаюзных калектываў падраздзяленняў дапускаецца частковая аплата турыстычных пущёвак (да 50%, не уключаючы абмен валюты) для пасездкі з мяжу. Пры гэтым агульная сума даплат не павінна перавышаць 10% ад сродкаў ФСР па п. п. 2.1.1. — 2.1.3., а максімальная велічыня даплаты работніку за такую пущёвку не павінна перавышаць 200 рублёў.

4.3.4. Частковая аплата пущёвак членамі сем'і супрацоўнікаў прадводіцца на тых жа ўмовах, што і работнікам універсітэта, і ён дзесяцімі ў эрасе да 16 год уключана. У іншых выпадках членамі сем'і ў касу універсітэта уночіца поўны кошт набытага пущёвка. Дапускаецца 1 безнагодны разыход з арганізаціямі, дзе працујуць члены сем'і работніка універсітэта.

4.4. Частковая аплата пущёвак членамі сем'і супрацоўнікаў прадводіцца на тых жа ўмовах, што і работнікам універсітэта, і ён дзесяцімі ў эрасе да 16 год уключана. У іншых выпадках членамі сем'і ў касу універсітэта уночіца поўны кошт набытага пущёвка. Дапускаецца 1 безнагодны разыход з арганізаціямі, дзе працујуць члены сем'і работніка універсітэта.

4.4.1. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.2. За лік сродкаў ФСР штогод бісплатна выдзяляючы пущёвкі для калектываў турыстычных пасездак з арганізаціямі, дзе працујуць члены сем'і работніка універсітэта.

4.4.3. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.4. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.5. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.6. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.7. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.8. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.9. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.10. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.11. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.12. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.13. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.14. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.15. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.16. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.17. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.18. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.19. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.20. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.21. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.22. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.23. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.24. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.25. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.26. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.27. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.28. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.29. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.30. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.31. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.32. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.33. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.34. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.35. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.36. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.37. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.38. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.39. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.40. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.41. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.42. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.43. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.44. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.45. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.46. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.47. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.48. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.49. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.50. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.51. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.52. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.53. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.54. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.55. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

4.4.56. Неабходнасць 1 размеры частковай аплата пущёвак для дзяцей работнікаў універсітэта ўстановаў вучылішчаў 1 калектываў камісій у залежнасці ад коліквасці дзяцей у сем'і.

<p

БЫЦЬ ЦІ НЕ БЫЦЬ ГАЛОЎНАМУ ПОМНІКУ КУЛЬТУРЫ?

Падставай для напісання гетага артыкула стала наязданне ў Маскве Вялікай Грузійскай вуліцы, дзе стаць нагнуха апрануты ў лютээркава бліскучы метал вышэзчэны слуп, які быў узведзены ў горавар 200-годдзі Георгіеўскага цагавора, што абясціў добраахвотнае ўз'яднанне Грузіі з Расіяй. Ля падноўка — круглы каменны стол, накрыты вялікім чырвоным медным лістам, (усыю іх 14) памерам 4,5 на 1,5 м., лістам, быццам вынутымі з кнігі мудрасці двух народу, спрадвечных спадзівніц — простых людзей жыць у міры і дружбе. Сядро аўтара незвычайнай кнігі! — А. Пушкін і С. Ясєнін, А. Цэретелі і Г. Табізі, М. Балакірав і І. Рашін, С. Чыхвалін і Н. Німарадзе і інш. На двух парадных лістах, быццам бы незнайром вынутых рукой пісара, на рускай і грузійскай мовах прыведзен текст Георгіеўскага практата. На жаль, на некаторых старонках выступілі племы меднай зеляніны, як вынік неспрываўнага ўздзеяння кіслароду паветра, вільгаты і вуглякілага газу на метал, ускладнічи чытальцам бессмяротных радкоў пастаў і мысліця.

Німала прыйшло часу, але я не могу забыць не сам слух на Вялікай Грузійскай, якім бы белічным бы быў, а казачную адкрытымі кнігу на яго каменны п'едестал. І мнона запала ў душу думка аб помніку славянскай пісьменнасці, якому І. А. Бунік прысыць з самых пранікніх вершаў.

Молчат гробіны, мумі і кости, — лишь слову жыць дана:
Із древней тмы, на мировом
погосте,
Звучат лишь Пісмены,
Нет у нас нікога достоинства!
Уміте же беречь

Хоть в меру сил, в дни зломы
и страданья,
Наш дар бессмертный — речь.

Славянская пісьмовасць — захавальніца славянской культуры, мудрасці народнай мае законнае права на помнік... у камені, як гета рабілі ў тых выпадках дальнабачныя продкі. Базальтавы слуп у Луўры, Амаль 37 стагоддзяў назад вавілонскі цар Хамурапі загадаў высьці на камені звод закону — каштоўны помнік старажытна-усходніга права. Каменны дакумент складзен на вавілон-асірыйскай мове і утрымлівае 282 клинапісныя знакі. Чытаючы іх, вчоныя нібы чуюць голас, які дайшоў да нас скрозь тысячагоддзі. І першая заслуга ў гэтым належыць несакрушальнасці, выключчай даўгавечнасці базальту. Славуты трохмоўны Бе-хустынскі надпіс, які аддома, на службі ключом да расычыроўкі балягейшай асіра-авілюнскай літаратуры. 25 стагоддзяў тому назад яна была высечана на загаду персідскага цара Дарыі I на старажытна-персідскай, эламскай і акадскай мовах на скale ў паўночна-заходнім Іране.

Іншы адзін прыклад — Разецкі камень са старажытнымі пісьмамі, які знайдзены ў 1799 годзе при рэканструкцыі венчанага порта на ўзбярэжжы Мікенскага мора поблизу Рэзеты. Расычыроўка таямнічага надпісу, упершыню выкананая ў 1882 годзе французскім вчоным Жан-Франсуа Шамальельманом, паклала пачатак новай наўцы — епіталогіі. Пісьмёны настолкі пудоўныя, што упрыгожваюць стэлы і надгробныя пліты, храмы і пагады, лепышы музею свету... Чалавек смяротны, толькі пісьмёны маюць памісі. Захаваю ж ях для будучых пакаленій. Лёс мовы — лёс народа, яго нацыянальнай самасвя-

домасці є годнасці.

Якім мне ўяўляецца помнік славянской культуры? Слова, высечанае ў камені на стагоддзі і тысячагоддзі; пісторыческая славянская (далядзіць усходнеславянскай) пісьмовасць, увасабленне малутнага драва, якое парадзіла з адзінага глыбінага корня рускую, украінскую і беларускую мовы, мовы алій маші, аднаго лесу. Аўтары каменінай кнігі — пісменнікі і пээты, вчоныя і мысліцелі, рэлігійныя дзеячы і асветнікі ад славянскіх першанаўшчынікі Кірылы і Мефодзія і Нестора-летапісца і невядомага аўтара «Слова а пацку Ігаревым», ад пісару берасцянінага граматіка лана Вялікага Ноўгарода да Ламаносава, ад Дзіржавіна і Пушкіна да нашых сучаснікаў. Даётскіх імёну вельмі шмат: Сергій Радзівіл і пратапоп Аваюум, Мікалай Гусоўскі і Сымон Будзін, першадрукаркі Іван Фёдраў і Францыска Скарыны, Тарас Шаўчэнка і Леся Украінка, Талстой і Віндрадскі... Выбар вялікі і даволі складаны.

Гэта памінені быць буйкай для дзяяція, які дазволіў бы літараліна з першых гадоў іх наўчання ў школе адчуць зазідуваючую чысціню, яснасць, першаднюю малутнасць мовы нашых продкаў; книга, эд远洋ная супрацтвістайць паконкам непісьменных словазіўжыванняў, якія абраўшоўшыца на іх з акранаў тэлевізараў і радыё, устаўляемых да месца і не да месца «спонсар», канверсы, інвесціцыі, інтэрнітыраваніе, манікіраваніе... Каштоўнейшыя набытак, родную мову, заховаем гэтак жа дрэзна, як свае гарады і сёлы, рэжі і азёры, лясы і падлі.

1988—1997 гг. ААН абясціла сувесцім дзесяцігоддзем развіція культуры. Узяцце наўчання ўзбярэжжы славянской пісьмовасці ў Маскве або ў Ленінградзе, Ноўгародзе або старажытным Кіеве, было бы дастойнымі прыкладам практычнай реализаціі ў нашай краіне рашэння ЮНЕСКА. Утэбен, што Помнік Слому, пісьменнасці — самы галоўны помнік культуры любога народа.

В. ВАХРУША,
прафесар.

Гэта цікава

АДКУЛЬ ПАЙШЛО ПРОЗВІШЧА

Калі з'явілася прозвішчы ў наших продкаў? Першыя рускія прозвішчы выяўлены ў старажытнарускіх дакументах XV стагоддзя, сацыяльная вархушка мела іх з XIV стагоддзя, большасць насельніцтва атрымала прозвішчы ў XVIII—XIX стагоддзях, а строга спадчынныя, юрдычныя замацаваныя за ўсімі грамадзянамі СССР прозвішчы сталі зусім нядайна, у 30-х гадах нашага стагоддзя.

Раней за ўсё, у XIV стагоддзі, у Расіі з'явіліся княжацкія прозвішчы: спачатку як раздавы імёны па назвах ўдзелу — Шуйскі, Курбскі, затым або адначасова з гэтымі так званыя патрональныя, прозвішчы — па нецаркоўнаму імені продка. «Мой продак Ра-ча мышчыя брачны Святому Неўскому служыў», — чытаем у «Маёй радаслоўнай» А. Пушкіна. А паднімада Ра-чы ў сёмым калене — балыкіна Рыгора па прозвішчы Пушка — і пайшло прозвішчы роду Пушкіных. Пушка — сын Пушкі — і нун ужо з прозвішчам Пушкін. Да гроўнай артылерыйскай гарматы продкі Пушкіна адносілі не менш: «пушка» па старажытнарускай шумець, грунтаць. Так заставіўся ў памісі гісторыя шумы і гучнагалосы балыкіна Рыгора Пушкіна.

У праце арабіненія баярскіх радоў працягвалі фарміраванца прозвішчы раздзялілі памісі галін. Да пачатку XVIII стагоддзя за ўсіх памешчыкаў было ўсе прозвішчы. У духоўственія якіх ў сярэдзіне XVIII стагоддзя амаль не было прозвішчай. Сяянчэніці называліся па царках, у якіх служылі: Касмадзям'янскі, Ражнізвескі, Успенскі, Пакроўскі. З канца XVIII стагоддзя і асабліва з першай паловінай XIX стагоддзя ў дубоўых се-мінарыйных пагалоўнаў «запісаныя прозвішчы» або замацаваныя на падъюхадзячыя. Так з'явіліся се-мінарыйныя прозвішчы, прыдуманыя іх архітэкт — галава спа-

хі. Пань тышай гэтых прозвішчай і зразаў лёгка распознавальны ў мове: па назвах царкоў: «упрэгажальны» — Брыльянт, Дыямант, Сераброў; па назве вясакародных кветак, раслін, птушак — Вінаградаў, Гіацинтаў, Фіялкаў, Лебедзеў; па ўзышчаных якансі — Благавішча, Дабравішча. Следавалі: «пад ам-тнічнасцю» — Слеранскі, Гарашыцкі, Фларынскі.

З XVI стагоддзя прозвішчы з'явіліся ў купчоу, але толькі ў буйных. Купечская салюце ў адрозненне ад дваранскага папаўлялася з ніжэйшых, быспрозвішчных слáў, таму ён купчоў дойті час быў і памісі, які не мел спадчынных прозвішчай.

Прозвішчы астатніх гараджан узімкалі ў бути стыхійна, не мочыя юрдычныя сілы. Адны гараджане набылі іх ужо ў XVII стагоддзі, у другіх прозвішчай не было і ў XIX стагоддзі.

Прозвішчы ў сялян установіліся позна. Спачатку на Поўначы, у дзяржавных сялян — у XVIII і пачатку XVII стагоддзяў; але большасць насельніцтва, гэта значыць шамешчыкі, сялянін, прозвішчай не належала.

Закона, які устаноўлявае абавязковасць прозвішчай, у дзяржавоўскіх прадках Расіі не было і пасля адмены прыгоннага права ў 1861 годзе.

Якіх ўсё ж сэмантыкі, гэта значыць звязанне прозвішчай як слóў, як моўных адзнак? Ці можна ўсё сістэматызаваць па сваім паходжанню? Што вызначае рускія прозвішчы ад прозвішчай іншых народоў?

Пераважальная частка рускіх прозвішчай мае ў сваіх аснове царкоўные або мірскіе імя працівника.

Большая частка рускіх прозвішчай утварылася ад каліндных асабістых імяў, называемых так, таму што яны утрымліваюцца ў царкоўных

календары — святах. Гэтыя імяў пераняты з грэцкай мовы разам з хрысціянскай рэлігіяй. У свой час Візантыйская імперыя скабрала лепшыя імёны сваіх мов і моў суседніх краін і кананізівала іх, узаконіла афіцыйныя, зрабіўшы царкоўнымі. Таму ж большасць наших асабістых імяў, гэта значыць імёны хрысціянскіх, — гэта грачскія, старажытнаарымскія, старажытнаіранскія, сірыйскія, египецкія слова.

Імёны абкаваліся ў мове, давалі вялікую колыасць вѣтворных — памінальних, ласкальных, ілічых, унікальных. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Да прынцыпія хрысціянства ў рускіх былі прозвішчы якія адлюстроўваліся з грачскай імперыі, захаваліся як да XVIII стагоддзяў сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Да прынцыпія хрысціянства ў рускіх былі прозвішчы якія адлюстроўваліся з грачскай імперыі, захаваліся як да XVIII стагоддзяў сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

Кінгі і баяры, якія настлілі «геаграфічныя» прозвішчы, атрымалі іх у XIV—XVI стагоддзях ад назаву сваіх ватыні, падзея, але да XVIII стагоддзяў, па сваіх майстэрствах атрымалі прозвішчы іншыя памінальныя. Усё гэта адлюстроўвалася ў прозвішчах, напрэклад, ад іміана Іван папы прозвішчы: Іваноў, Івакі, Івашын і інш.

На вашу
кніжную паліцу!

БУДУЧЫМ ФІЛОЛАГАМ

У. АНІЧЭНКА. Мова
усходніх славян. Вучэбны
дапаможнік для філалагіч-
ных факультэтаў ВНУ. —
Мн.: Універсітэцкае, 1989 г.

У супастаўляльным плане
разглядаючы лісінка, фане-
тыка, марфалогія ўсходніх
славянскіх моў. Аналіз сі-
стэмнага развіція ўсходніх
славянскіх моў на постніх
старычных этапах да звесткі
пра моўную родніну, метад
паўнавіднага садзейні-
чага лічыні мовы.

Беларуская мова. Міжве-
домасны зборнік. Выпуск
17. — Мн.: Універсітэцкае,
1989 г.

АЛЕСЬ КАУРУС. Мова
народа, мова пісменніка. —
Мн.: Мастацкая літаратура.
1989.

У кіпце асвятыліца акуль-
ных пытаніц літаратурна-
моўнага падэзру: выжы-
сташыне жывой народнай і
кніжнай мовы ў мастацкым
творы, некаторыя асаблівасці
мовы і стылю сучасных
пісменнікаў (Я. Брыля, І.
Пашніка, В. Адамчыка,
А. Кудраўца), ролю майст-
рору слова ў развіціі сучасных
пісменнікаў.

І. Ф. ШТЭЙНЕР. Бела-
руская балада: Вытокі
і пазыціянальная структура.

Мн.: Навука і тэхніка,
1989.

Даследующая праблемы
зараджэння і развіціцца жанру
беларускай балады да-
кістрычнай пары. На матэ-
рыялах пазытчай творчасці
В. Дунін-Марцінкевіча,
Ф. Багушевіча, Я. Купалы,
Я. Коласа, М. Вагдановіча
паказае, што у працэсе
эволюцыі складалася форма
балады, пашыралася яе
жанравыя аспекты.

Кніга разлічана на літара-
туразнаўцу, выкладчыку і
студэнту-філолагу, настай-
ніку сяродных школ.

Складына Скарыны, Збор-
ных матэрыялаў першых Ска-
рынаўскіх чытаній. (1986). —
Мн.: Навука і тэхніка,
1989 г.

Кніга падрыхтавана да
500-годдзяў з дня нараджэн-
ня вялікага сына беларускага
народа Ф. Скарыны. Яе
аснову складаюць матэрыялы
Скарынаўскіх чытаній, якія
адбыліся ў Мінску ў 1986 годзе.
Артыкулы прысвечаны самым розным
аспектам жыцця 1 дзесяцінах
пісьмога.

Адрасуецца кніга як спе-
цыялістам, так і шырокаму
читальному чытальному.

Кніга можна купіць у кні-
гавары № 19 па вул. Са-
вецкай, 106.

Н. ШАТОН,
ст. прафесар кнігвары
№ 19.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Аб'ём — 1 друк. арк.
Тыраж 2000 экз. Заказ 37.